

Sygn. akt III AUa 107/16

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 22 listopada 2016 r.

Sąd Apelacyjny w Szczecinie - Wydział III Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący:	SSA Romana Mrotek (spr.)
Sędziowie:	SSA Urszula Iwanowska SSO del. Barbara Konieczna
Protokolant:	St. sekr. sąd. Elżbieta Kamińska

po rozpoznaniu w dniu 22 listopada 2016 r. w Szczecinie

sprawy J. J.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w S.

o prawo do emerytury

na skutek apelacji ubezpieczonego

od wyroku Sądu Okręgowego w Szczecinie VI Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

z dnia 2 listopada 2015 r. sygn. akt VI U 751/15

zmienia zaskarżony wyrok oraz poprzedzającą go decyzję i przyznaje ubezpieczonemu J. J. prawo do emerytury od dnia 6 marca 2015r.

SSA Urszula Iwanowska SSA Romana Mrotek SSO del. Barbara Konieczna

Sygn. akt III AUa 107/16

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 7 lipca 2015 roku znak (...) Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w S. odmówił J. J. prawa do emerytury z tytułu pracy w warunkach szczególnych. W uzasadnieniu organ rentowy podniósł, że brak jest podstaw do przyznania ubezpieczonemu wcześniejszej emerytury z uwagi na brak wykazania przez niego piętnastoletniego okresu pracy w warunkach szczególnych. Wskazano, że łączny udokumentowany okres ubezpieczenia wnioskodawcy na dzień 1 stycznia 1999 r. wynosi 25 lat, 9 miesięcy i 26 dni, w tym 9 lat i 11 miesięcy.

Odwołanie od decyzji wniósł J. J. wskazując, że spełnia on wszystkie przesłanki warunkujące nabycie prawa do emerytury.

Precyzując swoje stanowisko w trakcie rozprawy w dniu 19 października 2015 roku ubezpieczony wskazał, że domaga się zaliczenia do stażu pracy w warunkach szczególnych całego okresu zatrudnienia w Przedsiębiorstwie (...).

W odpowiedzi na odwołanie Zakład Ubezpieczeń Społecznych wniósł o jego oddalenie w całości podtrzymując argumentację jak w zaskarżonej decyzji. Ponadto organ rentowy wskazał, że uznał okres pracy w warunkach szczególnych od 6 września 1993 r. do 31 grudnia 1998 r. w firmie (...) S.A. na podstawie świadectwa wykonywania pracy w warunkach szczególnych z dnia 10 kwietnia 2015 r.

Wyrokiem z dnia 2 listopada 2015 roku Sąd Okręgowy w Szczecinie VI Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych oddalił odwołanie.

Sąd Okręgowy ustalił, że J. J. urodził się w dniu (...), wniosek o emeryturę złożył w dniu 6 marca 2015 roku. Nie był członkiem OFE.

Na dzień 1 stycznia 1999 roku J. J. udowodnił 25 lat, 9 miesięcy i 26 dni okresów składkowych.

Ustalając prawo ubezpieczonego do świadczenia organ rentowy przyjął za udowodnione 9 lat i 11 miesięcy stażu pracy w warunkach szczególnych z tytułu zatrudnienia w (...) S.A. w B., w trakcie którego w okresie od 1 lutego 1989 r. do 31 grudnia 1998 r. ubezpieczony stale i w pełnym wymiarze czasu pracy wykonywał ciężkie prace załadunkowe i wyładunkowe oraz przeładunek materiałów sypkich, pylistych, toksycznych żrących lub parzących w transporcie na stanowisku kierowca wózka transportowego, wymienioną w wykazie A, dziale VIII, poz. 1 pkt 3 – operator (pomocnik) maszyn, urządzeń i sprzętu przeładunkowego stanowiącym załącznik nr 1 do zarządzenia nr 16 Ministra Rolnictwa, Leśnictwa i Gospodarki Żywnościowej z dnia 31 marca 1988 r. w sprawie stanowisk pracy, na których wykonywane są prace w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze.

W okresie od 6 marca 1973 r. do 31 grudnia 2005 r. J. J. był zatrudniony w (...) S.A. w B. w pełnym wymiarze czasu pracy.

W dniu 6 marca 1973 r. ubezpieczony został przyjęty do pracy w Zakładach (...) w B. na 7-dniowy okres próbny, a po jego upływie na czas nieograniczony na stanowisku pakowacza deszczulek.

Z dniem 1 stycznia 1974 r. wnioskodawca został przeniesiony na stanowisko konserwator-suszarnik.

Z dniem 1 stycznia 1975 r. ubezpieczonemu powierzono obowiązki ślusarza.

W trakcie zatrudnienia w okresie od 23 kwietnia 1975 r. do 6 kwietnia 1977 r. wnioskodawca odbywał zasadniczą służbę wojskową.

Po odbyciu służby wojskowej w dniu 20 kwietnia 1977 r. ubezpieczony został przyjęty do pracy na stanowisku ślusarz-ustawiacz.

W okresie od 1 lutego 1978 r. do 31 maja 1978 r. ubezpieczony był słuchaczem kursu obsługa wózków akumulatorowych i spalinowych.

Z dniem 7 sierpnia 1978 r. ubezpieczony został przeniesiony na stanowisko pilarza. Prace te skarżący wykonywał do dnia 31 grudnia 1978 r. Do jego obowiązków należało przecinanie tarcicy.

Z dniem 1 stycznia 1979 r. ubezpieczonemu powierzone zostało stanowisko trakowego. Pracę na stanowisku trakowego wnioskodawca wykonywał do 31 stycznia 1989 roku. Do obowiązków trakowego należała obsługa traka – przychodzące na taśmie kłoc drewna były wpuszczane mechanicznie na trak, który przecierał (przecinał) kłody na deski całówki, z kłody wychodziły baliki i tarcica boczna.

W okresie od 5 do 27 maja 1981 r. J. J. był słuchaczem kursu II stopnia dla trakowych traków pionowych.

Z dniem 1 lutego 1989 r. ubezpieczony został przeniesiony na stanowisko kierowcy wózka transportowego. Na tym stanowisku pracował do dnia 31 grudnia 1998 roku.

Mając powyższe na uwadze Sąd Okręgowy uznał, że odwołanie ubezpieczonego nie zasługiwało na uwzględnienie.

Na wstępie Sąd orzekający wskazał, że zgodnie z przepisem art. 24 ust. 1 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (tekst jednolity: Dz.U. z 2015 r. poz. 748; dalej jako: ustawa emerytalna) ubezpieczonym urodzonym po dniu 31 grudnia 1948 r. przysługuje emerytura po osiągnięciu wieku emerytalnego, wynoszącego co najmniej 60 lat dla kobiet i co najmniej 65 lat dla mężczyzn, z zastrzeżeniem art. 46, 47, 50, 50a i 50e i 184. W myśl przepisu art. 184 ust. 1 ustawy emerytalnej ubezpieczonym urodzonym po dniu 31 grudnia 1948 r. przysługuje emerytura po osiągnięciu wieku przewidzianego w art. 32, 33, 39 i 40, jeżeli w dniu wejścia w życie ustawy osiągnęli:

1) okres zatrudnienia w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze wymagany w przepisach dotychczasowych do nabycia prawa do emerytury w wieku 65 lat – dla mężczyzn oraz

2) okres składkowy i nieskładkowy, o którym mowa w art. 27 (co najmniej 25 lat dla mężczyzn).

Emerytura ta przysługuje pod warunkiem nieprzystąpienia do otwartego funduszu emerytalnego albo złożenia wniosku o przekazanie środków zgromadzonych na rachunku w otwartym funduszu emerytalnym, za pośrednictwem Zakładu, na dochody budżetu państwa.

W następnej kolejności Sąd Okręgowy wskazał, że wykaz prac zaliczanych do prac w warunkach szczególnych lub w szczególnym charakterze został zamieszczony

w załączniku do rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego dla pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub

w szczególnym charakterze (Dz. U. Nr 8, poz. 43 ze zm.). Przepis § 4 ust. 1 tego rozporządzenia stanowi, że pracownik, który wykonywał prace w szczególnych warunkach, wymienione w wykazie A, nabywa prawo do emerytury, jeżeli spełnia łącznie następujące warunki:

1) osiągnął wiek emerytalny wynoszący: 55 lat dla kobiet i 60 lat dla mężczyzn,

2) ma wymagany okres zatrudnienia, w tym co najmniej 15 lat pracy w szczególnych

warunkach lub szczególnym charakterze.

W myśl przepisu §2 powołanego aktu prawnego, okresami pracy uzasadniającymi prawo do emerytury są okresy, w których praca w szczególnych warunkach lub

w szczególnym charakterze jest wykonywana stale i w pełnym wymiarze czasu pracy obowiązującym na danym stanowisku pracy. Okresy pracy, o których mowa stwierdza przy tym zakład pracy, na podstawie posiadanej dokumentacji, w świadectwie wykonywania prac w szczególnych warunkach, wystawionym według wzoru stanowiącego załącznik do przepisów wydanych na podstawie § 1 cytowanego rozporządzenia lub w świadectwie pracy.

Sąd I instancji stwierdził, że w niniejszej sprawie poza ramami sporu pozostawał fakt, że J. J. urodzony w dniu (...), w dniu (...) r. osiągnął wiek emerytalny uprawniający go do skorzystania z wcześniejszej emerytury,

a na dzień 1 stycznia 1999 r. udowodnił 25 lat, 9 miesięcy i 26 dni okresów ubezpieczenia. Niespornym było również, że ubezpieczony nie był członkiem OFE. Przedmiotem sporu było zatem jedynie ustalenie czy wnioskodawca posiada wymagany 15-letni okres zatrudnienia w szczególnych warunkach lub szczególnym charakterze uprawniający do obniżenia wieku emerytalnego.

Kwestionując prawidłowość decyzji organu rentowego ubezpieczony domagał się zaliczenia do stażu pracy w warunkach szczególnych całego okresu zatrudnienia

w Przedsiębiorstwie (...). Natomiast organ rentowy ustalając prawo do emerytury, w oparciu o treść świadectwa pracy w szczególnych warunkach z dnia 10 kwietnia 2015 r., przyjął za udowodnione łącznie 9 lat i 11 miesięcy stażu pracy w warunkach szczególnych z tytułu zatrudnienia w (...) S.A. w B. tj. okres od 1 lutego 1989 r. do 31 grudnia 1998 r. kiedy ubezpieczony wykonywał ciężkie prace załadunkowe i wyładunkowe oraz przeładunek materiałów sypkich, pylistych, toksycznych żrących lub parzących w transporcie na stanowisku kierowca wózka transportowego.

Sąd Okręgowy wskazał, że stosownie do treści § 10 ust. 1 pkt 2 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 11 października 2011 r. w sprawie postępowania o świadczenia emerytalno-rentowe (Dz.U. z 2011 r. Nr 237, poz. 1412) osoba ubiegająca się o emeryturę powinna przedstawić dokumenty stwierdzające okresy uzasadniające prawo do świadczeń i ich wysokość. W § 22 ust. 1 cytowanego rozporządzenia wskazano, że jeżeli ustawa nie stanowi inaczej, środkiem dowodowym stwierdzającym okresy zatrudnienia na podstawie umowy o pracę, powołania, wyboru, mianowania oraz spółdzielczej umowy o pracę jest świadectwo pracy, zaświadczenie płatnika składek lub innego właściwego organu, wydane na podstawie posiadanych dokumentów lub inny dokument, w tym w szczególności: 1) legitymacja ubezpieczeniowa; 2) legitymacja służbowa, legitymacja związku zawodowego, umowa o pracę, wpis w dowodzie osobistym oraz pisma kierowane przez pracodawcę do pracownika w czasie trwania zatrudnienia. W ust. 2 wskazano, że jeżeli ustawa przewiduje możliwość udowodnienia zeznaniami świadków okresu składkowego, od którego zależy prawo lub wysokość świadczenia, dowód ten dopuszcza się pod warunkiem złożenia przez zainteresowanego oświadczenia w formie pisemnej lub ustnej do protokołu, że nie może przedłożyć odpowiedniego dokumentu potwierdzającego ten okres.

Nadto Sąd orzekający podkreślił, że po wniesieniu przez ubezpieczonego odwołania od decyzji organu rentowego i skierowaniu sprawy do sądu, sprawa o emeryturę – uprzednio administracyjna – staje się sprawą cywilną, rozpoznawaną według przepisów

o postępowaniu odrębnym w sprawach z zakresu prawa pracy i ubezpieczeń społecznych, w którym stosownie do treści art. 473 k.p.c. nie mają zastosowania ograniczenia dowodowe dotyczące dopuszczalności dowodów z zeznań świadków i przesłuchania stron. Stąd też okoliczności mające wpływ na prawo do świadczeń lub ich wysokość mogą być tutaj wykazywane wszelkimi środkami dowodowymi przewidzianymi w k.p.c. (por. uzasadnienie wyroku SN z 8 kwietnia 1999 r., II UKN 619/98, OSNP 2000/11/439; wyrok SN z 2 lutego 1996 r., II URN 3/95, OSNP 1996/16/239).

Na okoliczność zatrudnienia ubezpieczonego w spornym okresie Sąd I instancji dopuścił dowód z akt osobowych ubezpieczonego z okresu zatrudnienia

w przedsiębiorstwie (...) S.A. w B. przekazanych przez pracodawcę ubezpieczonego i dowód z przesłuchania J. J. w charakterze strony. Autentyczność dokumentów nie była przez strony kwestionowana i nie budziła wątpliwości Sądu. Zostały one sporządzone w sposób zgodny z przepisami prawa, przez uprawnione do tego osoby, w ramach ich kompetencji oraz w sposób rzetelny, stąd też Sąd orzekający ocenił je jako wiarygodne. Prymat wiarygodności Sąd przyznał również zeznaniom ubezpieczonego gdyż były one spójne, logiczne, a nadto korespondowały z dowodami w postaci dokumentów zawartych w aktach osobowych.

Dysponując aktami osobowymi wnioskodawcy Sąd Okręgowy ustalił, że w trakcie zatrudnienia w przedsiębiorstwie (...) S.A. w B. ubezpieczony pracował w pełnym wymiarze czasu pracy jako: pakowacz deszczulek od 6 marca 1973 r. do 31 grudnia 1973 r., konserwator-suszarnik od 1 stycznia 1974 r. do 31 grudnia 1974 r., ślusarz od 1 stycznia 1975 r. do 22 kwietnia 1975 r., ślusarz-ustawiacz od 20 kwietnia 1977 r. do 6 sierpnia 1978 r., pilarz od 7 sierpnia 1978 r. do 31 grudnia 1978 r., trakowy od 1 stycznia 1979 r. do 31 stycznia 1989 r., kierowca wózka transportowego od 1 lutego 1989 r. do 31 grudnia 1998 r.

W tym miejscu Sąd I instancji przypomniał, że stosownie do treści art. 32 ust. 2 ustawy emerytalnej za pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach uważa się pracowników zatrudnionych przy pracach o znacznej szkodliwości dla zdrowia oraz

o znacznym stopniu uciążliwości lub wymagających wysokiej sprawności psychofizycznej ze względu na bezpieczeństwo własne lub otoczenia. Przy czym rodzaje prac lub stanowisk oraz warunki, na podstawie których tym osobom przysługuje prawo do emerytury, ustala się na podstawie przepisów dotychczasowych (art. 32 ust. 4 cytowanej ustawy), tj. przepisów rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub

w szczególnym charakterze (Dz.U. Nr 8, poz. 43 ze zm.). Wykładni pojęcia „przepisy dotychczasowe” dokonał Sąd Najwyższy w uchwale składu siedmiu sędziów z dnia 13 lutego 2002 r., III ZP 30/01 (OSNAPIUS 2002, nr 10, poz. 243), wskazując jednoznacznie, że „przepisy dotychczasowe” w rozumieniu art. 32 ust. 4, to wyłącznie przepisy rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. Aby zatem dany rodzaj pracy uprawniał do uzyskania tzw. wcześniejszej emerytury musi on odpowiadać rodzajowi pracy wymienionemu w wykazach stanowiących załącznik do tego rozporządzenia.

Sąd Okręgowy wskazał, że w wykazie A określającym prace w szczególnych warunkach, których wykonywanie uprawnia do niższego wieku emerytalnego w dziale VI dotyczącym stanowisk pracy w leśnictwie, przemyśle drzewnym i papierniczym wskazano prace: drwali, prace przy zrywce i wywózce drewna z lasu, przy obsłudze urządzeń do mechanicznego rozdrabniania drewna (produkcja zrębków), prace przy suchej destylacji drewna i węgla aktywnego, impregnowanie drewna metodą dyfuzyjną i ręczną oraz wybielanie wikliny, impregnowanie płyt pilśniowych bardzo twardych olejami

z hartowaniem, prace w klejowniach z użyciem klejów zawierających rozpuszczalniki organiczne, politurowanie ręczne, prace przy produkcji masy zapalczonej zawierającej fosfor, dwuchromian potasu, biel cynkową, siarkę oraz dwutlenek magnezu, prace przy rozdrabnianiu gliny i kaolinu do produkcji ołówków, wyładowywanie dyfuzorów przy ekstrakcji garbników, prace ładowaczy pieców pirytowych, piecowych pirytu, aparatuowych siarkowni, prace przy roztwarzaniu surowców włóknistych metodą siarczanową i siarczynową w oddziałach warzelni, wytwarzanie kwasów i ługów warzelnych, wytwarzanie chemicznych środków bielących i bielenie mas włóknistych, produkcja oleju talowego i węgla wapnia oraz hydrotermiczna obróbkę drewna.

Zdaniem Sądu orzekającego w spornym okresie, poza okresem od 7 sierpnia 1978 r. do 31 grudnia 1978 r, kiedy to ubezpieczony wykonywał prace pilarza kwalifikowane jako prace drwali, ubezpieczony prac wyżej wymienionych nie wykonywał. Praca ubezpieczonego jako trakowego polegała bowiem na obsłudze traktu służącego do przycinania drewna na mniejsze elementy – baliki i deski całówki. Ubezpieczony pracował więc przy cięciu a nie przy rozdrabnianiu drewna. Praca przy rozdrabnianiu drewna została określona bowiem wyraźnie jako praca przy produkcji zrębków czyli drobnej, miałkiej tarcicy. Produkcja ta odbywa się przy użyciu maszyn zwanych rębakami. Przy obsłudze takich maszyn ubezpieczony zaś nie pracował, pracował on bowiem jako trakowy przy obsłudze maszyn do przerywania (cięcia) kłód na deski. Jego praca zatem nie może być kwalifikowana jako praca przy obsłudze maszyn służących bezpośrednio do produkcji zrębków.

W tym miejscu Sąd I instancji odwołał się do treści załącznika nr 1 zarządzenia nr 16 Ministra Rolnictwa, Leśnictwa i Gospodarki Żywnościowej z dnia 31 marca 1988 r.

w sprawie wykazu stanowisk pracy, wieku emerytalnego oraz wzrostu emerytur i rent inwalidzkich dla pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub

w szczególnym charakterze (Dz.Urz. MRLiGŻ nr 2 poz. 4). Przepisy wymienionego zarządzenia, które jako przepisy resortowe stosuje się pomocniczo dla doprecyzowania stanowisk pracy wymienionych w wykazach rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. wskazują, iż do prac przy obsłudze urządzeń do mechanicznego rozdrabniania drewna (produkcja zrębków) zalicza się prace: rębakowego drewna, operatora urządzeń rębalni drewna, operatora urządzeń ścieralni drewna, operatora korowarek oraz strugacza ręcznego – korowacza. Wśród prac zaliczanych do prac przy rozdrabnianiu drewna nie wskazano więc stanowiska trakowego. W ocenie Sądu orzekającego powyższe, przy uwzględnieniu charakteru pracy faktycznie wykonywanej przez skarżącego – praca przy cięciu, nie zaś rozdrabnianiu drewna (produkcji zrębków), wyklucza ustalenie, że ubezpieczony pracując na stanowisku trakowego wykonywał prace w szczególnych warunkach.

Ponadto Sąd Okręgowy podkreślił, że w orzecznictwie utrwalony jest pogląd, iż przepisy uprawniające do emerytury w wieku obniżonym należy interpretować ściśle, bowiem nabycie prawa do takiej emerytury jest swoistym przywilejem i nie można stosować wykładni rozszerzającej powyższych przepisów, w tym także, jeżeli chodzi o rodzaj pracy i jej charakter czy też stanowisko pracy. Przepisy regulujące system zabezpieczenia społecznego ze względu na swoją istotę i konstrukcję w żadnym wypadku bowiem nie mogą podlegać wykładni rozszerzającej (por. np. wyroki Sądu Najwyższego

z dnia: 16 sierpnia 2005 r., I UK 378/04, OSNP 2006/13-14/218; 23 października 2006 r., I UK 128/06, OSNP 2007/23-24/359; 29 stycznia 2008 r., I UK 239/07, OSNP 2009/7-8/103; 4 marca 2008 r., II UK 129/07, OSNP 2009/11-12/155; 19 maja 2009 r., III UK 6/09, LEX nr 509028).

Mając na uwadze powyższe, Sąd I instancji uznał, że brak było podstaw do uwzględnienia w stażu pracy ubezpieczonego jako pracy w warunkach szczególnych spornego okresu zatrudnienia poza okresem od 7 sierpnia 1978 r. do 31 grudnia 1978 r., kiedy to ubezpieczony pracował jako pilarz (4 miesiące i 25 dni). W tym stanie rzeczy brak więc był podstaw do przyjęcia, iż ubezpieczony legitymuje się piętnastoletnim okresem zatrudnienia w warunkach szczególnych wymaganym dla uzyskania prawa do wcześniejszej emerytury.

Biorąc pod uwagę powyższe Sąd ten na mocy art. 477¹⁴ § 1 k.p.c. oddalił odwołanie ubezpieczonego jako bezzasadne.

Z powyższym rozstrzygnięciem nie zgodził się ubezpieczony. Zarzuty podniesione w wywiedzionej apelacji sprowadzały się przede wszystkim do błędnego wyliczenia przez pracownika ZUS lat pracy w warunkach szkodliwych.

W odpowiedzi na apelację organ rentowy wniósł o jej oddalenie, podtrzymując swoje dotychczasowe stanowisko w sprawie oraz w pełni podziеляjąc argumentację zawartą w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja ubezpieczonego okazała się uzasadniona i doprowadziła do zmiany zaskarżonego wyroku.

Dokonując analizy zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego Sąd Apelacyjny nie podzielił istotnych ustaleń Sądu I instancji w zakresie, w jakim sąd ten nie uwzględnił J. J. w stażu pracy w warunkach szczególnych okresu zatrudnienia od 1 stycznia 1979 r. do 31 stycznia 1989 r. na stanowisku trakowego w przedsiębiorstwie (...) S.A. w B. przyjmując, że praca przy cięciu drewna (produkcji zrębków) wyklucza ustalenie, iż ubezpieczony pracując jako trakowy wykonywał prace w warunkach szczególnych. W pozostałym zakresie ustalenia Sądu Okręgowego Sąd Odwoławczy przyjmuje za własne i dlatego nie widzi potrzeby ich ponownego dokładnego powtarzania.

Przypomnieć należy, że wcześniejsza emerytura jest dla powszechnego systemu świadczeń emerytalnych instytucją wyjątkową, określającą szczególne uprawnienia uprzywilejowanego kręgu podmiotów, stąd wymaga ścisłej wykładni i pewnego ustalenia przesłanek prawa. Prawo do emerytury w wieku niższym od powszechnego, z tytułu wykonywania pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze jest ściśle związane z szybszą utratą zdolności do zarobkowania z uwagi na szczególne, szkodliwe warunki lub szczególny charakter pracy. Należy pamiętać, że praca w szczególnych warunkach to praca wykonywana stale (codziennie) i w pełnym wymiarze czasu pracy (przez 8 godzin dziennie, jeżeli pracownika obowiązuje taki wymiar czasu pracy)

w warunkach pozwalających na uznanie jej za jeden z rodzajów pracy wymienionych

w wykazie stanowiącym załącznik do rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego dla pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz. U. Nr 8, poz. 43 ze zm.; wyrok SN

z dnia 8 czerwca 2011 r., I UK 393/10, LEX nr 950426). Wykonywanie pracy

w szczególnych warunkach stale i w pełnym wymiarze czasu pracy obowiązującym na danym stanowisku pracy oznacza zatem, że pracownik nie ma powierzonych innych obowiązków jak tylko te, które dotyczą pracy w szczególnych warunkach.

Stosownie do treści art. 184 ust. 1 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (tj. Dz.U. z 2016 r. poz. 887) ubezpieczonym urodzonym po dniu 31 grudnia 1948 r. przysługuje emerytura po osiągnięciu wieku przewidzianego w art. 32, 33, 39 i 40, jeżeli w dniu wejścia w życie ustawy osiągnęli: 1) okres zatrudnienia w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze wymaganym w przepisach dotychczasowych do nabycia prawa do emerytury w wieku niższym niż 60 lat – dla kobiet i 65 lat – dla mężczyzn oraz 2) okres składkowy i nieskładkowy, o którym mowa w art. 27. Z kolei zgodnie z § 4 rozporządzenia w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub szczególnym charakterze pracownik, który wykonywał prace w szczególnych warunkach, wymienione w wykazie A, stanowiącym załącznik do rozporządzenia, nabywa prawo do emerytury, jeżeli spełnia łącznie następujące warunki: osiągnął wiek emerytalny wynoszący: 55 lat dla kobiet i 60 lat dla mężczyzn i posiada wymagany okres zatrudnienia, w tym co najmniej 15 lat pracy w szczególnych warunkach.

W sprawie bezspornym było, że J. J. spełnia przesłanki dotyczące wieku, ogólnego stażu ubezpieczenia emerytalnego oraz nie jest członkiem OFE. Organ rentowy uznał staż pracy wnioskodawcy w warunkach szczególnych w rozmiarze 9 lat i 11 miesięcy. Wyjaśnienia wymagała natomiast kwestia, czy do stażu pracy w warunkach szczególnych należy zaliczyć ubezpieczonemu pracę w charakterze trakowego w okresie od 1 stycznia 1979 r. do 31 stycznia 1989 r. w przedsiębiorstwie (...) S.A.

w B., bowiem zaliczenie do stażu pracy w warunkach szczególnych tego okresu pozwoliłoby wnioskodawcy spełnić wymóg legitymowania się okresem co najmniej 15 lat pracy w warunkach szczególnych.

W ocenie Sądu Apelacyjnego nie ulega wątpliwości, że ubezpieczony w spornym okresie pracował w warunkach szczególnych stale i w pełnym wymiarze czasu, bowiem wykonywaną przez niego pracę na stanowisku trakowego należy zaliczyć do pracy drwali, wymienionej pod pozycją 1 w wykazie A dział VI załącznika do rozporządzenia z dnia 7 lutego 1983 r. (w leśnictwie, przemyśle drzewnym i papierniczym).

Sąd Apelacyjny w Białymstoku w wyroku z dnia 7 sierpnia 2013 r. (sygn. akt III AUa 991/12, LEX nr 1356482) wyjaśnił, że „trakowy” to potoczne określenie drwala – wyrzynacza drewna okrągłego, które pochodzi od nazwy obsługiwanego urządzenia (traku). Stanowisko to wymienione zostało w wykazie A dziale VI pod poz. 3 pkt 1 stanowiącym załącznik nr 1 zarządzenia nr 16 Ministra Rolnictwa, Leśnictwa i Gospodarki Żywnościowej z dnia 31 marca 1988 r. w sprawie wykazu stanowisk pracy, wieku emerytalnego oraz wzrostu emerytur i rent inwalidzkich dla pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz.Urz. MRLiGŻ nr 2 poz. 4). Sąd wskazał, że wyrzynacz drewna okrągłego w klasyfikacji zawodów i specjalności opublikowanej rozporządzeniem Ministra Pracy i Polityki Społecznej w sprawie klasyfikacji zawodów i specjalności (Dz. U. z 2010r. nr 85, poz. 537) figuruje za numerem (...) Pozostali robotnicy przygotowujący drewno i pokrewni. W takim samym rozporządzeniu z 1995 r. (Dz. U. nr 48, poz. 253) trakowy klasyfikowany był za numerem (...) Wyrzynacz drewna okrągłego.

Sąd Apelacyjny w Szczecinie podziela stanowisko wyrażone w przywołanym wyżej orzeczeniu, iż wskazana klasyfikacja w oczywisty sposób przekłada się na interpretację pojęcia „Prace drwali” wymienioną pod poz. 1 Dział VI rozporządzenia Rady Ministrów

z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych

w szczególnych warunkach lub szczególnym charakterze. Stwierdzić należy, że praca wykonywana przez trakowych stanowiła pewien etap pracy drwali. Polegała ona m.in. na przecinaniu kłód na deski całówki, z których następnie wychodziły baliki i tarcica boczna. Czynności te wykonywali drwale, których – jak już wspomniano – określano odmiennie „trakowymi” z uwagi na to, że ich głównym zadaniem była obsługa traka. W cytowanym wyroku Sądu Apelacyjnego w Białymstoku czytamy: „Prace, poczynawszy od ścinki drzewa w lesie, poprzez jego okrziesanie, odcięcie czuba (wyrobienie tzw. dłużyca), zerwanie

i dowieszenie np. do tartaku, odbywały się w warunkach szczególnych. Przywieziona do tartaku dłużyca była rozładowywana na składnicy drewna i przeżynana na kłody, które były przewożone do traku i przeżynane na deski lub bale. Przetarcie kłody drewna na deski kończyło ciąg technologiczny obróbki drewna, przy którym pracowali drwale, pilarze

i robotnicy zatrudnieni przy zrywce i wywózce drewna z lasu. Biegły zaznaczył, że drwal to człowiek pracujący w lesie przy pomocy piły, pozyskujący materiał drzewny poprzez wycinanie i wyrzynanie. W przemyśle budowlanym materiał w postaci desek wykorzystuje się na podłogi, sufity a w postaci bal ściennych i konstrukcyjnych do budowy więźby dachowej. Drewno w takiej formie może dostarczać drwal, wykonujący odpowiednią obróbkę drewna w tartaku. Czyli w definicji „drwala” mieści się również praca trakowego. Z punktu widzenia technologii obróbki drewna, zarówno praca obsługi traka (trakowych), jak i obsługi urządzeń rozdrabniających drewno technologicznie jest podobną pracą, wykonywaną w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze, wymienioną pod pozycją 1 działu VI (prace w leśnictwie, przemyśle drzewnym i papierniczym) załącznika A do ww. rozporządzenia”.

Wobec powyższego Sąd Apelacyjny uznał, że J. J. w spornym okresie wykonywał stale i w pełnym wymiarze czasu pracy obowiązki trakowego zaliczane do prac drwali, które wymienione zostały w wykazie A dział VI poz. 1 załącznika do rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. Zdaniem Sądu Odwoławczego Sąd Okręgowy, kierując się jedynie nazwą stanowiska, zbyt pochopnie i bez głębszej analizy charakteru prac wykonywanych przez trakowego uznał, że nie jest to rodzaj prac wykonywanych w warunkach szczególnych. W tym miejscu podkreślić należy, że praca w warunkach szczególnych to praca, w której pracownik w sposób znaczny jest narażony na niekorzystne dla zdrowia czynniki. Przy czym dla oceny, czy pracownik pracował w szczególnych warunkach, nie ma istotnego znaczenia nazwa zajmowanego przez niego stanowiska, tylko rodzaj powierzonej mu pracy.

Reasumując, w przedmiotowej sprawie zaistniały podstawy do doliczenia ubezpieczonemu do stażu pracy w warunkach szczególnych okresu zatrudnienia w przedsiębiorstwie (...) S.A. w B. od 1 stycznia 1979 r. do 31 stycznia 1989 r. Tym samym stwierdzić należy, że J. J. legitymuje się stażem pracy w warunkach szczególnych w wymiarze co najmniej 15 lat, spełnił zatem wszystkie warunki konieczne do nabycia prawa do emerytury, na podstawie art. 184 ust. 1 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych w zw. z § 4 rozporządzenia Rady Ministrów z 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub szczególnym charakterze.

Mając powyższe na uwadze Sąd Apelacyjny na podstawie art. 386 § 1 k.p.c., orzekając co do istoty sprawy, zmienił zaskarżony wyrok oraz poprzedzającą go decyzję organu rentowego i przyznał J. J. prawo do emerytury w wieku obniżonym od dnia 6 marca 2015 r.

SSA Urszula Iwanowska SSA Romana Mrotek SSO (del.) Barbara Konieczna